

Projectplan omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit

Weg naar de Steenen Tafel 1 te Arnhem

Versie: 1.0

Colofon		
Titel	Projectplan omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit De Steenen Tafel te Arnhem	
Projectcode		
Versie	1.0	
Datum	17-03-2025	
Opdrachtgever	TRT Vastgoed bv Zeven provinciën 6 6816 TZ Arnhem	
Uitvoerder		
	GRAS Advies bv	
	Bedrijvenpark Twente 412	Huismanstraat 6
	7602 KM Almelo	6851 GT Huissen
Email	ecologie@grasadvies.nl	
Website	https://grasadvies.nl/	
Telefoon	074 2020258	

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Gebiedskenmerken en beoogde ontwikkeling	4
2.1	Gebiedsbeschrijving	4
2.2	Beoogde ontwikkeling	5
2.3	Werkzaamheden	6
3	Natuurwetgeving	7
3.1	Beschermde soorten	7
3.1.1	Vogelrichtlijn soorten (artikel 11.37 Bal).....	7
3.1.2	Habitatrichtlijn soorten (artikel 11.46 Bal)	8
3.1.3	Overige soorten (artikel 11.54 Bal)	8
4	Effecten van de ruimtelijke ontwikkeling	9
4.1	Gewone dwergvleermuis en Ruige dwergvleermuis	10
5	Wettelijk belang en alternatievenafweging	14
6	Maatregelen	15
6.1	Gewone dwergvleermuis	15
6.2	Ruige dwergvleermuis	16
6.3	Zorgplicht.....	19
7	Gunstige staat van instandhouding.....	20
7.1	Gewone dwergvleermuis	20
7.2	Ruige dwergvleermuis	20
	Bronnen	21

Bijlagen

Bijlage 1: Foto's projectgebied

1 Inleiding

TRT vastgoed B.V. is voornemens om hier een bed & breakfast te realiseren waarbij het bestaande pand gerenoveerd wordt. Hierin zijn ook werkzaamheden aan de gevel voorzien.

Bij dergelijke ruimtelijke ingrepen dient rekening gehouden te worden met beschermde gebieden, beschermde plant- en diersoorten en houtopstanden. Sinds 1 januari 2024 is de Omgevingswet van kracht met het doel de fysieke leefomgeving te beschermen, verbeteren en te benutten. De bescherming van gebieden, soorten en houtopstanden vinden plaats vanuit het oogmerk natuurbescherming.

Om de beoogde ruimtelijke ontwikkeling mogelijk te maken heeft in 2024 een verkennend onderzoek (quickscan) (GRAS Advies, 2024a) binnen het projectgebied plaatsgevonden, met daaropvolgend een aanvullend soortenonderzoek naar de aanwezigheid van deze beschermde soorten (GRAS Advies, 2024). De aanwezigheid van de volgende soorten en habitatfuncties zijn daarbij binnen het projectgebied vastgesteld:

- Gewone dwergvleermuis (Twee zomerverblijfplaatsen)
- Gewone dwergvleermuis (Paarverblijfplaats)
- Ruige dwergvleermuis (Paarverblijfplaats)

Het verstoren en verwijderen van bovengenoemde aanwezige essentiële habitatfuncties zijn volgens artikel 11,37 en artikel 11.46 en bijlage IX onder A van het Besluit activiteiten leefomgeving een schadelijke handelingen welke vergunning plichtig is.

Doelstelling rapport

Dit projectplan bundelt de gegevens uit eerdere onderzoeken, beschrijft de mitigerende en compenserende maatregelen en geeft aan waar gegevens, werkzaamheden en maatregelen relevant zijn m.b.t. de aanvraag van een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit Omgevingswet.

GRAS Advies

GRAS Advies voert verkennende veldonderzoeken uit volgens de geldende soortprotocollen. De betrokken medewerkers van GRAS Advies zijn middels opleiding en ervaring bevoegd voor de verrichte werkzaamheden. Daarnaast is het project uitgevoerd volgens het kwaliteitshandboek van GRAS Advies. Het kwaliteit managementsysteem van GRAS Advies is ISO NEN-EN-ISO 9001:2015 gecertificeerd.

2 Gebiedskenmerken en beoogde ontwikkeling

2.1 Gebiedsbeschrijving

Gegevens

Adres: Weg naar de Steenen Tafel 1
Plaats: Arnhem
Gemeente: Arnhem
Provincie: Gelderland

Locatie en omgeving

Het projectgebied betreft het gebouw de Steenen Tafel aan de Weg naar de Steenen Tafel 1 in het park Klarenbeek in Arnhem Noord. Het gebouw is een voormalige watertoren van 22.5 meter hoog. Het is gebouwd in 1926-1928 en bevat een waterreservoir, een trappenhuis en een dakterras.

Op de begane grond is restaurant de Steenen Tafel gevestigd. Het gebouw ligt aan de noordkant van park Klarenbeek. Dit park heeft een glooiend en groen karakter. De directe omgeving van de watertoren is bosrijk. Enkel de toren met trappenhuis valt binnen het projectgebied. Het restaurant en de directe omgeving valt buiten het projectgebied. Aan de noordkant van het gebouw ligt de Weg achter het Bos.

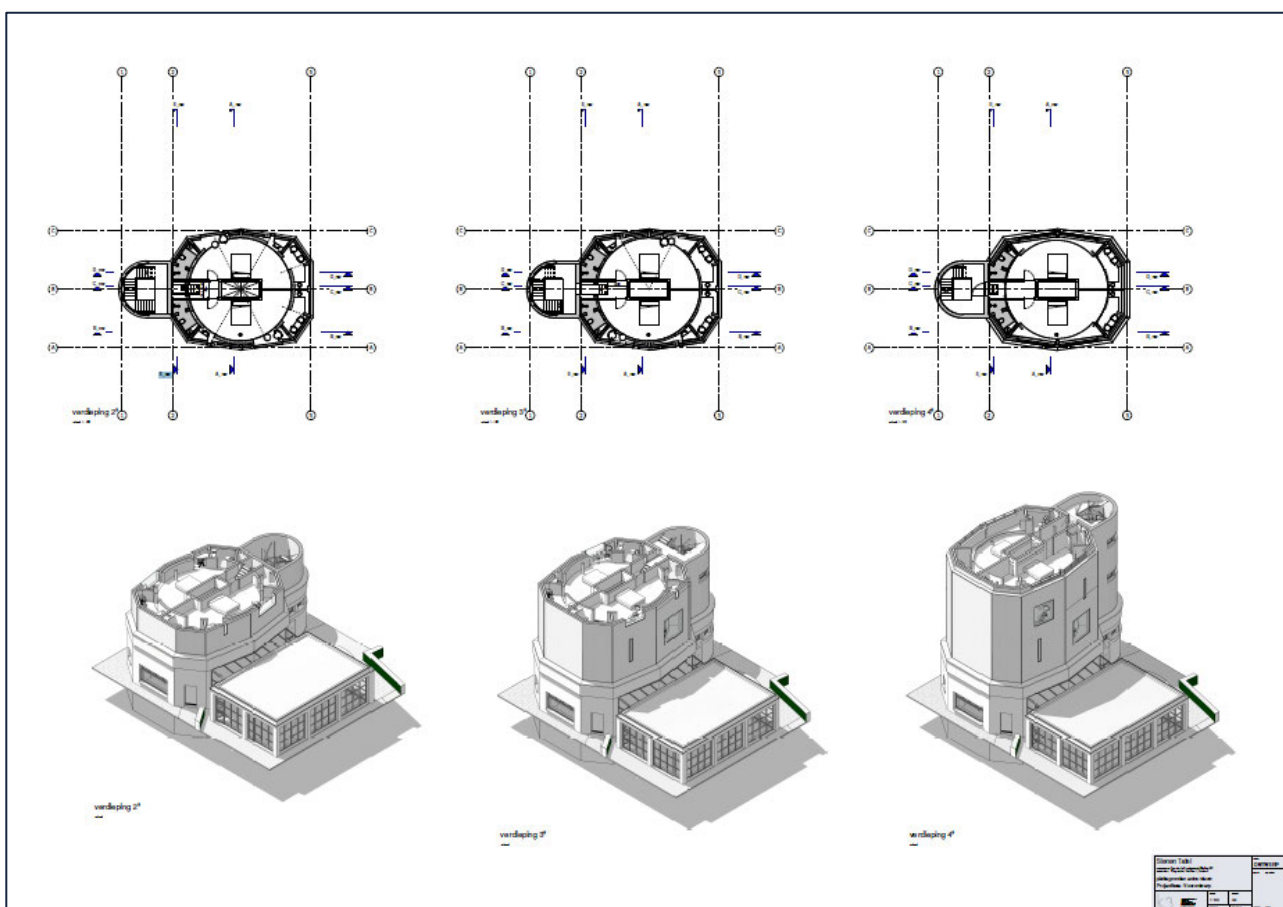
Afbeelding 2.1 toont de ligging van het projectgebied.

Afbeelding 2.1: Ligging en omgeving van het projectgebied.

2.2 Beoogde ontwikkeling

De initiatiefnemer is voornemens het gebouw te renoveren en meerdere kamers voor een Bed & Breakfast te realiseren. Het betreft zowel in pandige werkzaamheden als werkzaamheden aan de buitenzijde van het gebouw als gevelrenovatie. Zie afbeelding 2.2 voor een impressie van de beoogde situatie.

Afbeelding 2.2: Impressie van de beoogde toekomstsituatie.

2.3 Werkzaamheden

Er worden meerdere werkzaamheden uitgevoerd voor de realisatie van de bed & breakfast. Een deel van deze werkzaamheden kan verstoring veroorzaken voor vleermuizen. Het gaat hierbij om gevelwerkzaamheden zoals het herstellen kieren en scheuren. Voor deze verstorende werkzaamheden is een vergunning flora en fauna activiteiten nodig.

De omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit voor De Steenen Tafel te Arnhem, wordt aangevraagd voor de periode 15 maart 2025 tot 1 maart 2026. Hierbij is rekening gehouden met onvoorziene vertragingen. De gevelherstel werkzaamheden staan gepland vanaf 15 juli 2025. De totale doorlooptijd heeft een planning van ongeveer 1 jaar.

Bij de uitvoering van werkzaamheden is rekening gehouden met de meest kwetsbare periode van aanwezige beschermde soorten. Er wordt alleen bij daglicht gewerkt en er zal geen gebruik gemaakt worden van kunstlicht, geluid en trillingen.

Bovenstaande werkzaamheden hebben naar verwachting een negatief effect op beschermde soorten. Deze effecten worden beschreven in Hoofdstuk 4. Maatregelen om deze effecten te beperken (mitigeren) of te compenseren, worden beschreven in Hoofdstuk 6.

3 Natuurwetgeving

Vanaf 1 januari 2024 is de Omgevingswet (Ow) van kracht. Deze wet ziet toe op de bescherming en benutting van de fysieke leefomgeving. Dit wordt geregeld door middel van zorgplichten. Er is een algemene zorgplicht van kracht die te allen tijde geldig is voor iedereen. De zorgplicht houdt in dat eenieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de fysieke leefomgeving, inclusief in het wild levende planten en dieren, alsmede voor hun directe leefomgeving. In de praktijk betekent dit het a) voorkomen, b) beperken of ongedaan maken en c) het achterwege laten van schadelijke handelingen voor de natuur.

Daarnaast zijn speciale zorgplichten vastgesteld ter bescherming van gebieden, soorten, houtopstanden en landschapselementen. Wanneer speciale zorgplichten zijn vastgesteld, gaan deze voor de algemene zorgplicht. Speciale zorgplichten kunnen op meerdere niveaus uitgewerkt zijn. Op rijksniveau zijn deze vastgelegd in programma's. Op waterschapsniveau in de waterschapsverordening. Op provinciaal niveau zijn deze terug te vinden in de omgevingsvisie en aanvullende provinciale verordeningen. Op gemeentelijk niveau zijn deze terug te vinden in het omgevingsplan (het voormalig bestemmingsplan) en maatwerkregels.

Invasieve exoten kunnen een bedreiging vormen voor inheemse planten en dieren. Indien schadelijke exoten in het projectgebied aanwezig zijn, dienen deze bestreden te worden. Het bestrijden van invasieve exoten valt onder de algemene zorgplicht. Er kunnen ook speciale zorgplichten met nadere bestrijdingsmethoden zijn uitgewerkt.

Er is ook een onderzoeksverplichting ingesteld die de initiatiefnemer verplicht om te onderzoeken of er sprake kan zijn van schadelijke handelingen voor de natuur. Als er sprake is van schadelijke handelingen dient een vergunning aangevraagd te worden via het digitaal stelsel omgevingswet (DSO). Als er meerdere vergunningen nodig zijn kan de initiatiefnemer ervoor kiezen deze vergunningen gezamenlijk aan te vragen of allemaal los van elkaar aan te vragen. Indien er meerdere vergunningen worden aangevraagd zal het laagste overheidsorgaan de aanvraag uit het DSO behandelen. Het overheidsorgaan dat de aanvraag ontvangt kan echter, met wederzijdse instemming, de beslisbevoegdheid overdragen aan een ander overheidsorgaan.

3.1 Beschermde soorten

De bescherming van soorten is verdeeld in drie categorieën: soorten van de Vogelrichtlijn, soorten van de Habitatrichtlijn en overige soorten. Voor activiteiten die effect hebben op beschermde soorten dient een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteiten te worden aangevraagd (Art. 5.1 Ow). De specifieke zorgplichten ten aanzien van deze beschermde soorten staan beschreven in het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal).

3.1.1 Vogelrichtlijn soorten (artikel 11.37 Bal)

Het is verboden om zonder een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit de volgende schadelijke handelingen te verrichten:

- Artikel 11.37 lid 1. Het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder g, van de wet, om zonder omgevingsvergunning een flora- en fauna-activiteit te verrichten geldt voor:
 - a. het opzettelijk doden of opzettelijk vangen van, van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de vogelrichtlijn;
 - b. het opzettelijk vernielen of opzettelijk beschadigen van nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld onder a, of het opzettelijk wegnemen van nesten van die vogels;
 - c. het rapen en onder zich hebben van eieren van vogels als bedoeld onder a; of
 - d. het opzettelijk storen van vogels als bedoeld onder a.
- Artikel 11.37 lid 2. Het verbod geldt niet, als:
 - a. het verrichten van die activiteit op grond van een andere wet is toegestaan en is voldaan aan de artikelen 9, eerste en tweede lid, en 13 van de vogelrichtlijn; of
 - b. de activiteit uitvoering geeft aan:
 - 1°. een instandhoudingsmaatregel als bedoeld in de artikelen 3, eerste lid en tweede lid, onder b, c en d, en 4, eerste lid, eerste zin, en tweede lid, van de vogelrichtlijn of artikel 6, eerste lid, van de habitatrichtlijn; of
 - 2°. een passende maatregel als bedoeld in artikel 6, tweede lid, van de habitatrichtlijn.
- Artikel 11.37 lid 3. Het verbod op het opzettelijk storen van vogels, bedoeld in het eerste lid, onder d, geldt niet, als het storen niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de vogelsoort.

3.1.2 Habitatrichtlijn soorten (artikel 11.46 Bal)

Het is verboden om zonder een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit de volgende schadelijke handelingen te verrichten:

- Artikel 11.46 lid 1. Het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder g, van de wet, om zonder omgevingsvergunning een flora- en fauna-activiteit te verrichten, geldt voor:
 - a. het in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk doden of opzettelijk vangen van in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onder a, bij de habitatrichtlijn, bijlage II bij het verdrag van Bern of bijlage I bij het verdrag van Bonn;
 - b. het opzettelijk verstoren van dieren als bedoeld onder a;
 - c. het in de natuur opzettelijk vernielen of rapen van eieren van dieren als bedoeld onder a;
 - d. het beschadigen of vernielen van de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld onder a; en
 - e. het opzettelijk plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen van planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onder b, bij de habitatrichtlijn of bijlage I bij het verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied.
- Artikel 11.46 lid 2. Het verbod geldt niet als:
 - a. het verrichten van de activiteit op grond van een andere wet is toegestaan en is voldaan aan artikel 16, eerste lid, van de habitatrichtlijn; of
 - b. de activiteit uitvoering geeft aan:
 - 1°. een instandhoudingsmaatregel als bedoeld in de artikelen 3, eerste lid en tweede lid, onder b, c en d, en 4, eerste lid, eerste zin, en tweede lid, van de vogelrichtlijn of artikel 6, eerste lid, van de habitatrichtlijn; of
 - 2°. een passende maatregel als bedoeld in artikel 6, tweede lid, van de habitatrichtlijn.
- Artikel 11.46 lid 3. Onder de soorten, bedoeld in het eerste lid, onder a, worden niet begrepen de soorten, bedoeld in artikel 1 van de vogelrichtlijn.

3.1.3 Overige soorten (artikel 11.54 Bal)

Het is verboden om zonder een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit de volgende schadelijke handelingen te verrichten:

- Artikel 11.54 lid 1. Het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder g, van de wet, om zonder omgevingsvergunning een flora- en fauna-activiteit te verrichten, geldt voor:
 - a. het opzettelijk doden of vangen van in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in bijlage IX, onder A;
 - b. het opzettelijk beschadigen of vernielen van de vaste voortplantingsplaatsen, rustplaatsen of eieren van dieren als bedoeld onder a; en
 - c. het opzettelijk in hun natuurlijke verspreidingsgebied plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen van vaatplanten van de soorten, genoemd in bijlage IX, onder B.
- Artikel 11.54 lid 2. Het verbod geldt niet als:
 - a. het gaat om het doden of vangen van de bosmuis, de huisspitsmuis en de veldmuis, of om het beschadigen of vernielen van hun vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen, voor zover deze dieren zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevinden;
 - b. het verrichten van de activiteit op grond van een andere wet is toegestaan en is voldaan aan de eisen die zijn opgenomen artikel 8.74I van het Besluit kwaliteit leefomgeving; of
 - c. de activiteit deel uitmaakt van:
 - 1°. een instandhoudingsmaatregel als bedoeld in de artikelen 3, eerste lid en tweede lid, onder b, c en d, en 4, eerste lid, eerste zin, en tweede lid, van de vogelrichtlijn of artikel 6, eerste lid, van de habitatrichtlijn; of
 - 2°. een passende maatregel als bedoeld in artikel 6, tweede lid, van de habitatrichtlijn.

Deze handelingen mogen alleen plaatsvinden indien er geen mogelijke alternatieven zijn, indien er een dwingende reden is (wettelijk belang) en wanneer er passende maatregelen en voldoende compensatie wordt aangeboden voor de beschermde soort.

4 Effecten van de ruimtelijke ontwikkeling

Om de beoogde ruimtelijke ontwikkeling mogelijk te maken heeft in 2024 een verkennend onderzoek (quicksan) plaatsgevonden (GRAS Advies, 2024a). Hieruit is gebleken dat binnen het projectgebied mogelijk essentiële habitatfuncties aanwezig zijn van beschermde soorten. Deze soorten ondervinden mogelijk negatieve effecten als gevolg van de beoogde ontwikkeling. Hierop volgend heeft nader onderzoek plaatsgevonden (GRAS Advies, 2024). De aanwezigheid van essentiële habitatfuncties van soorten uit Tabel 4.1 zijn daarbij vastgesteld in de kieren van de gevel van het pand. Als gevolg van de beoogde ruimtelijke ontwikkeling aan de gevel kunnen schadelijke handelingen ontstaan die een negatief effect kunnen hebben op de aanwezigheid van beschermde soorten in of nabij het projectgebied.

Tabel 4.1: Soorten die mogelijk schadelijke handelingen ondervinden.

Soort	Wetenschappelijke naam	Beschermingsregime	Schadelijke handeling
Gewone dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	Habitatrichtlijn	Artikel 11.46 (Bal) (punt b en d) Het opzettelijk verstoren van dieren en het beschadigen of vernielen van de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren.
Ruige dwergvleermuis	<i>Pipistrellus nathusii</i>	Habitatrichtlijn	Artikel 11.46 (Bal) (punt b en d) Het opzettelijk verstoren van dieren en het beschadigen of vernielen van de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren.

Gebruikte methode en technieken als onderdeel van aanvullend soortenonderzoek staan uitgebreid beschreven in de bijbehorende rapportage aanvullend soortenonderzoek De Steenen Tafel te Arnhem (GRAS Advies, 2024). Desalniettemin staan specificaties van veldbezoeken in Tabel 4.2 en wordt er verwezen naar procedures en/of richtlijnen die gedurende soort specifieke onderzoeken zijn gehanteerd.

Tabel 4.2: Data en specificaties veldbezoeken aanvullend soortenonderzoek.

Datum	Soort	Tijdstip	Aantal onderzoekers	Weersomstandigheden	Reden veldbezoek / onderzoek
17-05-2024	Vleermuizen	21:15-23:45	2	17°C, wind NW 2 Bft, bewolkt, droog	Kraam- en zomerverblijfplaatsen
13-06-2024	Vleermuizen	21:50-00:05	2	15°C, wind ZW 1 Bft, bewolkt, droog	Kraam- en zomerverblijfplaatsen
14-06-2024	Vleermuizen	03:10-05:25	1	13°C, wind NO 2 Bft, bewolkt, droog	Kraam- en zomerverblijfplaatsen
21-08-2024	Vleermuizen	22:45-00:50	1	14°C, wind ZW 2 Bft, licht bewolkt, droog	Paarverblijfplaatsen
12-09-2024	Vleermuizen	21:45-00:00		12°C, wind NW 2 Bft, licht bewolkt, droog	Paarverblijfplaatsen

4.1 Gewone dwergvleermuis en Ruige dwergvleermuis

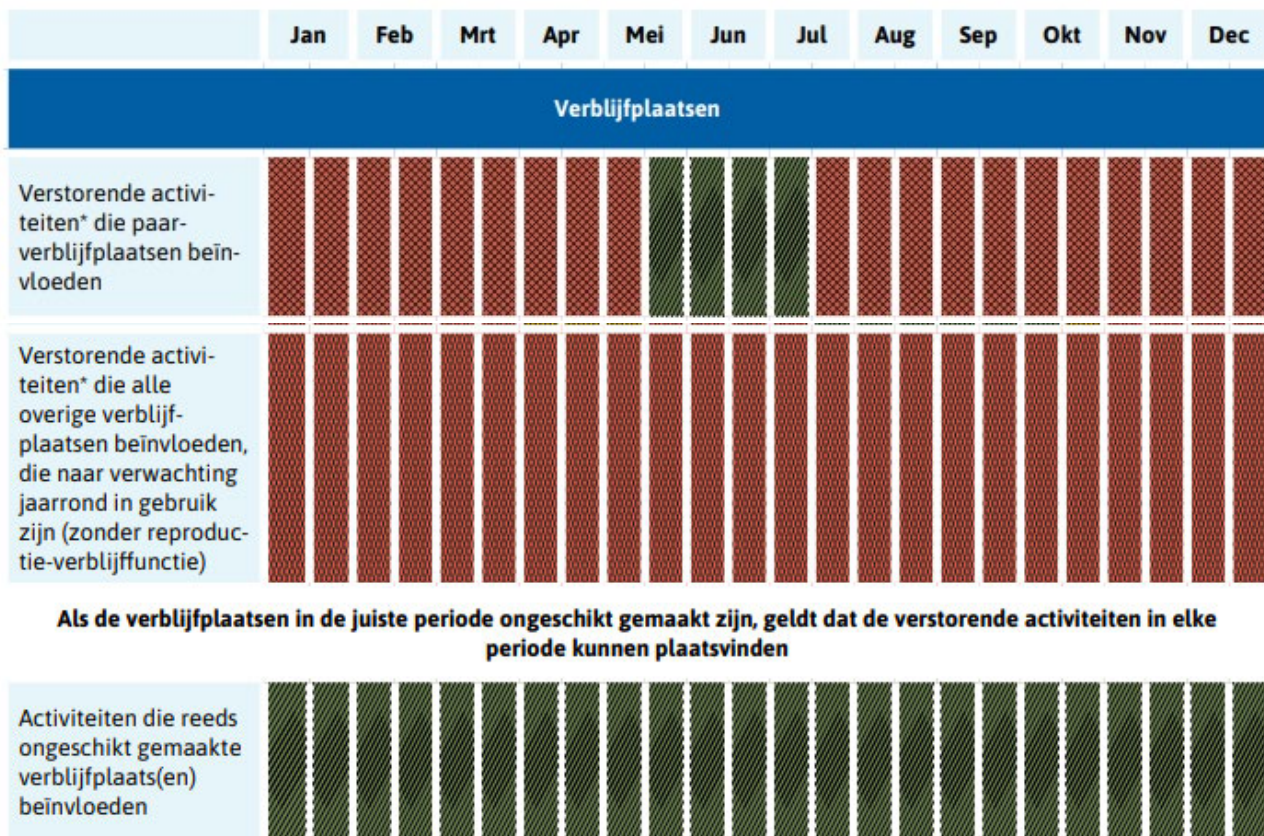
Algemene beschrijving

Tijdens de onderzoeken in het voorjaar en najaar zijn de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) en de ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*) waargenomen binnen het projectgebied. Bij de gewone dwergvleermuis ging het om invliegende, uitvliegende en baltende dieren en bij de ruige dwergvleermuis ging het om een baltend exemplaar. Andere vleermuissoorten zijn niet waargenomen binnen het projectgebied.

Tabel 4.1: Overzicht kwetsbare periodes gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*)

Tabel 4.2: Overzicht kwetsbare periodes ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*)

Achtergrond van de inventarisatie

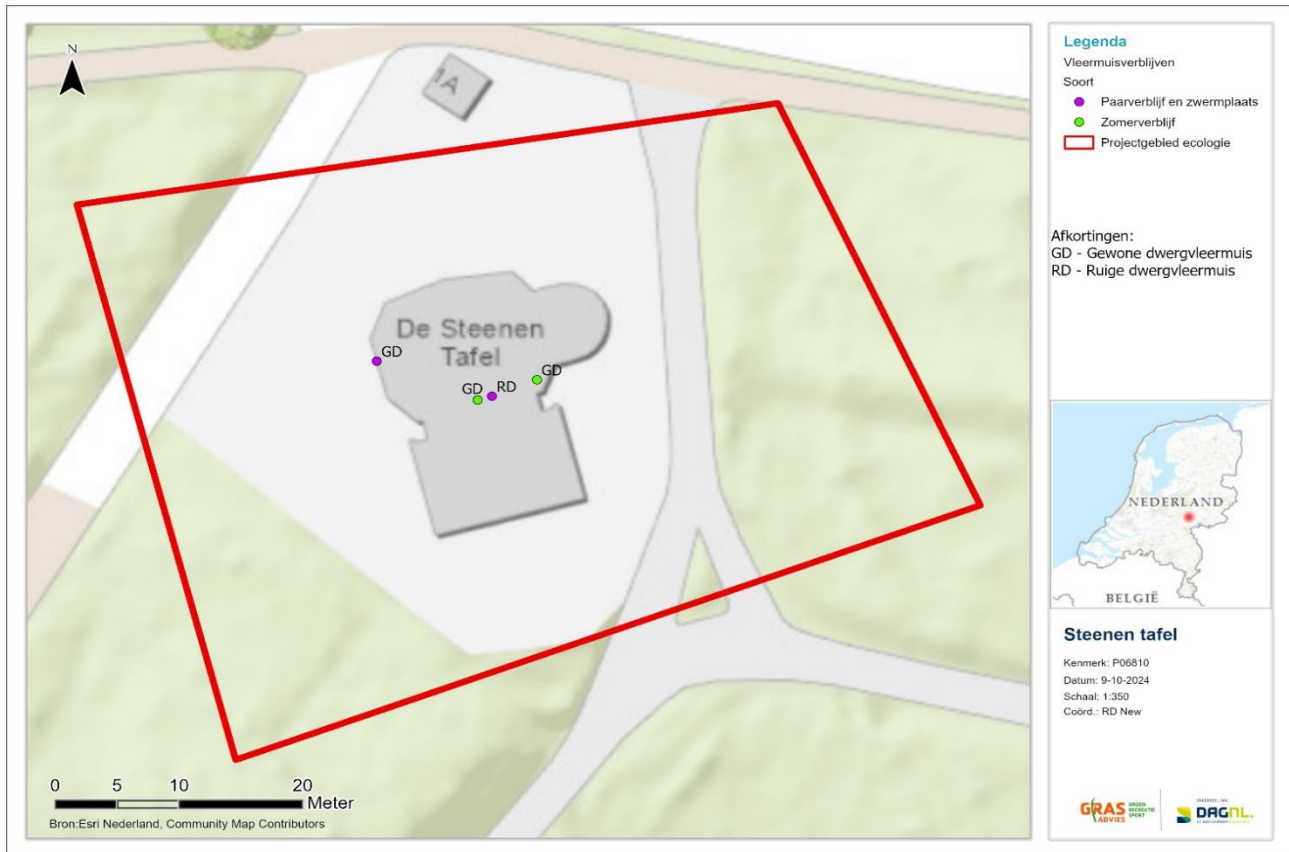
Bij het onderzoek specifiek gericht op het vaststellen van de aanwezigheid van vleermuizen is gebruik gemaakt van het Kennisdocument Gewone dwergvleermuis (2024) en Kennisdocument Ruige dwergvleermuis (2024). Hierbij zijn er 5 veldbezoeken geweest waarin alle mogelijke verblijfplaatsen zijn onderzocht. Hieronder vallen kraamverblijven, zomerverblijven, paarverblijven en verblijfplaatsen met milde winterfunctie.

Effecten van de werkzaamheden

In het projectgebied zijn de volgende essentiële habitatfunctie aangetoond:

- 1 Paarverblijf van de gewone dwergvleermuis
- 1 Paarverblijf van de ruige dwergvleermuis
- 2 Zomerverblijven van de gewone dwergvleermuis

Afbeelding 4.1 en Afbeelding 4.2 tonen de locaties en kenmerken hiervan. Er zijn vier verblijfplaatsen (drie van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) en één van de ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*)) van vleermuizen aangetroffen binnen het projectgebied. Deze zijn rondom het gebouw aangetroffen in enkel de scheuren van de gevel, er zijn geen vleermuizen in het pand aangetroffen en bevinden zich binnen de invloedsfeer van de beoogde ontwikkeling. Doordat het gehele pand aan de buitenzijde wordt gerenoveerd, zullen deze verblijfplaatsen worden verstoord. De beoogde ontwikkeling heeft hierdoor een negatief effect op deze essentiële habitatfuncties van de vleermuis binnen het projectgebied.

Afbeelding 4.1: Locaties verblijfplaatsen vleermuizen.

De geplande werkzaamheden zullen bij de gevels waar kraam- en paarverblijfplaatsen zijn gevonden worden uitgevoerd tussen het voorjaar- en het najaar seizoen in. Dit houdt in dat tussen 15 juli 2025 en 1 augustus 2025 deze werkzaamheden uitgevoerd mogen worden. Hierbij worden de huidige verblijfplaatsen gemitigeerd op hetzelfde pand op verschillende hoogtes.

Afbeelding 4.2: Locaties paarverblijfplaatsen gewone dwergvleermuis (links) en ruige dwergvleermuis (rechts)(rode cirkels).

5 Wettelijk belang en alternatievenafweging

Schadelijke handelingen zijn verboden en zijn alleen mogelijk wanneer er sprake is van een dwingende reden, er geen mogelijk alternatief is en wanneer er maatregelen genomen worden om de effecten te verzachten of te compenseren. In dit hoofdstuk wordt deze dwingende reden aangevoerd en de alternatieven afweging uiteengezet.

Dienend belang

Deze activiteit wordt aangevraagd in het belang van de habitatrichtlijn waaronder valt: volksgezondheid, de openbare veiligheid of om andere dwingende redenen van groot openbaar belang, hieronder vallen ook redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (Bkl artikel 8.74k, lid 1b onder 3)

Alternatieven

Alternatieven voor de beoogde ruimtelijke ontwikkeling zijn overwogen. Hierbij is gekeken naar:

- een andere locatie voor de ontwikkeling
- een andere werkwijze om de werkzaamheden uit te voeren
- een andere inrichting of ander materiaalgebruik voor het plangebied
- een andere periode of fasering van de werkzaamheden

Het pand binnen het projectgebied is aangewezen als rijksmonument. De huidige staat van dit pand is slecht, waarbij de toren haar functie voor waterberging in 2011 heeft verloren. Om het rijksmonument te behouden is een nieuwe invulling hiervoor nodig. Hierbij dient de gevel hersteld te worden om het pand te behouden.

Een andere locatie is niet wenselijk omdat deze locatie specifiek is beoogd voor een bed & breakfast met 6 kamers. De kansen voor economisch toerisme binnen Arnhem wordt door de verbouwing naar een bed & breakfast vergroot. Het verlenen van een Omgevingsvergunning flora- en fauna activiteit zorgt voor de realisatie van de beoogde werkzaamheden.

Er is geen alternatieve werkperiode omdat de fasering van het project optimaal is afgestemd op de kwetsbare periode van beschermde vleermuissoorten als de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) en de ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*). Bij de uitvoering van de werkzaamheden is er rekening gehouden met de meest kwetsbare periode van de aanwezige beschermde soorten. Deze periode staat aangegeven in Hoofdstuk 5, Tabel 5.1. Daarnaast zorgt de fasering ervoor dat zowel beschermde soorten als overige diersoorten voldoende mogelijkheid hebben het projectgebied te verlaten en direct omliggende terreinen in gebruik te nemen.

6 Maatregelen

Om de negatieve effecten als gevolg van de beoogde ruimtelijke ontwikkeling op de in Hoofdstuk 4 beschreven soorten zoveel mogelijk te voorkomen, te beperken en/of te compenseren, zijn aanvullende maatregelen noodzakelijk. In dit hoofdstuk worden de maatregelen voorgesteld, waarbij onderscheid is gemaakt tussen mitigerende en compenserende maatregelen, bovenwettelijke maatregelen en invulling van de zorgplicht.

6.1 Gewone dwergvleermuis

Om het verlies aan zomerverblijfplaatsen en een paarverblijfplaats tijdelijk te compenseren worden voorafgaand aan de werkzaamheden alternatieve verblijfplaatsen, als vleermuiskasten, aangeboden. Na een gewenningsperiode van 3 maanden worden huidige verblijven ongeschikt gemaakt door middel van exclusion flaps en vulschuim, waarna permanente verblijfplaatsen worden opgenomen in de bebouwing.

Oorspronkelijke situatie

- Binnen het projectgebied zijn 2 zomerverblijfplaatsen en 1 paarverblijfplaats aangetroffen van deze soort.
- Alle zomerverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) bevinden zich in de gevels aan de zuid- en zuidoostkant van het pand (Zie Hoofdstuk 4, Afbeelding 4.1).
- De paarverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) bevindt zich onder de gevel aan de zuidkant van het pand.

Mitigerende maatregelen

- Om de 2 zomerverblijfplaatsen en 1 paarverblijfplaats te vervangen worden tenminste 12 alternatieve verblijfplaatsen geplaatst.
- Om diversiteit van verblijfplaatsen te garanderen worden deze 12 vleermuiskasten geplaatst op locaties zoals aangegeven in afbeelding 6.1, afbeelding 6.2 en afbeelding 6.3. De kasten worden geplaatst op verschillende hoogtes en in alle windrichtingen.
- De alternatieve verblijfplaatsen bieden een variatie aan klimatologische eigenschappen (hoogte, warmte, windrichting).
- De alternatieve verblijfplaatsen zijn ten minste geschikt als zomer- en paarverblijfplaats met eventueel een milde winterfunctie.
- Voor de mitigatie worden duurzame kasten gebruikt. De vleermuiskasten zijn van het type Unitura Vleermuiskast VMTH1a of vergelijkbaar.
- De alternatieve verblijfplaatsen worden voor 1 april 2025 geplaatst, voordat de huidige verblijfplaatsen ongeschikt worden gemaakt. Dan zijn er drie maanden nodig voor de gewenningsperiode (afbeelding 6.1).
- De huidige verblijfplaatsen in het projectgebied worden voorafgaand aan de voorbereiding van de werkzaamheden ongeschikt gemaakt. Het ongeschikt maken van de huidige verblijfplaatsen vindt plaats in de minst kwetsbare periode van de gewone dwergvleermuis, van april tot september (Zie Hoofdstuk 4, Tabel 4.1). Dit moet gedaan worden op 1 juli 2025, vanwege de samenhang met kwetsbare periode van de ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*) én de gewenningsperiode.
- Na 3 dagen kan de uitvliegcontrole uitgevoerd worden, mits er 3 dagen geschikt weer voor de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*).

Afbeelding 6.1: Gewenningsperiode van de gewone dwergvleermuis (BIJ12, 2024).

Type verblijfplaats	Gewenningsperiode
<u>Zomerverblijfplaats en paarverblijfplaats</u>	drie maanden, in de periode begin april t/m eind oktober (actieve seizoen)

Compenserende maatregelen

Ter compensatie van de aangetroffen verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis. Wordt er in het trappenhuis een zolder gemaakt die kan dienen als verblijfplaatsruimte. Het gaat om een ruimte van ongeveer 25 hoog met een maximaal oppervlakte van 15m². De openingen hiervoor zijn vergelijkbaar met de huidige ingangen van de verblijfplaatsen in het pand. Binnen deze zolderruimte worden o.a. houten tussenschotten geplaatst om meerdere territoria te creëren met een vliegroute binnenin. Op deze manier ontstaat er een “vleermuiszolder” die een functie zal hebben als zomer en paarverblijfplaats voor gewone dwergvleermuizen en ruige dwergvleermuizen. Daarnaast is deze zolder ook geschikt als kraamverblijfplaats en mogelijk (milde) winterverblijfplaats voor de gewone dwergvleermuis. Voor andere gebouw bewonende vleermuissoorten (zoals grootoorvleermuizen) kan deze te realiseren zolder ook geschikt zijn.

6.2 Ruige dwergvleermuis

Om het verlies van een paarverblijfplaats tijdelijk te compenseren worden voorafgaand aan de werkzaamheden alternatieve verblijfplaatsen aangeboden. Na een gewenningsperiode van 1 maand worden huidige verblijven ongeschikt gemaakt, door middel van exclusion flaps en opvulschuim, waarna permanente verblijfplaatsen worden opgenomen in de bebouwing.

Oorspronkelijke situatie

- Binnen het projectgebied is 1 paarverblijfplaats aangetroffen van de ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*) onder een rand aan de bovenzijde van de gevel.
- Alle zomerverblijfplaatsen bevinden zich in de spouw aan de zuidzijde van het pand (Zie Hoofdstuk 4, Afbeelding 4.1).

Mitigerende maatregelen

- Om de enkele paarverblijfplaats te vervangen worden tenminste 4 alternatieve verblijfplaatsen geplaatst.
- Om diversiteit van verblijfplaatsen te garanderen worden 4 vleermuiskasten geplaatst op locaties zoals aangegeven in afbeelding 6.1, afbeelding 6.2 en afbeelding 6.3. De kasten worden geplaatst op verschillende hoogtes en in alle windrichtingen.
- De alternatieve verblijfplaatsen bieden een variatie aan klimatologische eigenschappen (hoogte, warmte, windrichting).
- De alternatieve verblijfplaatsen zijn ten minste geschikt als paarverblijfplaats met eventueel een milde winterfunctie.
- Voor de mitigatie worden duurzame kasten gebruikt. De vleermuiskasten zijn van het type Unitura Vleermuiskast VMTH1a of vergelijkbaar.
- De alternatieve verblijfplaatsen worden voor 1 april 2025 geplaatst, voordat de huidige verblijfplaatsen ongeschikt worden gemaakt. Dan is er één maand nodig voor de gewenningsperiode (afbeelding 6.2).
- De huidige verblijfplaatsen in het projectgebied worden voorafgaand aan de voorbereiding van de werkzaamheden ongeschikt gemaakt. Het ongeschikt maken van de huidige verblijfplaatsen vindt plaats in de minst kwetsbare periode van de ruige dwergvleermuis (Zie Hoofdstuk 4, Tabel 4.2). Dit moet gedaan worden op 1 juli 2025, vanwege de samenhang met de gewenningsperiode van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), (afbeelding 6.1).
- Na 3 werkdagen kan de uitvliegcontrole uitgevoerd worden, mits er 3 dagen geschikt weer is voor de ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*).

Type verblijfplaats	Gewenningsperiode
Zomerverblijfplaats en paarverblijfplaats	Eén maand, in de periode begin april t/m eind oktober (actief seizoen)

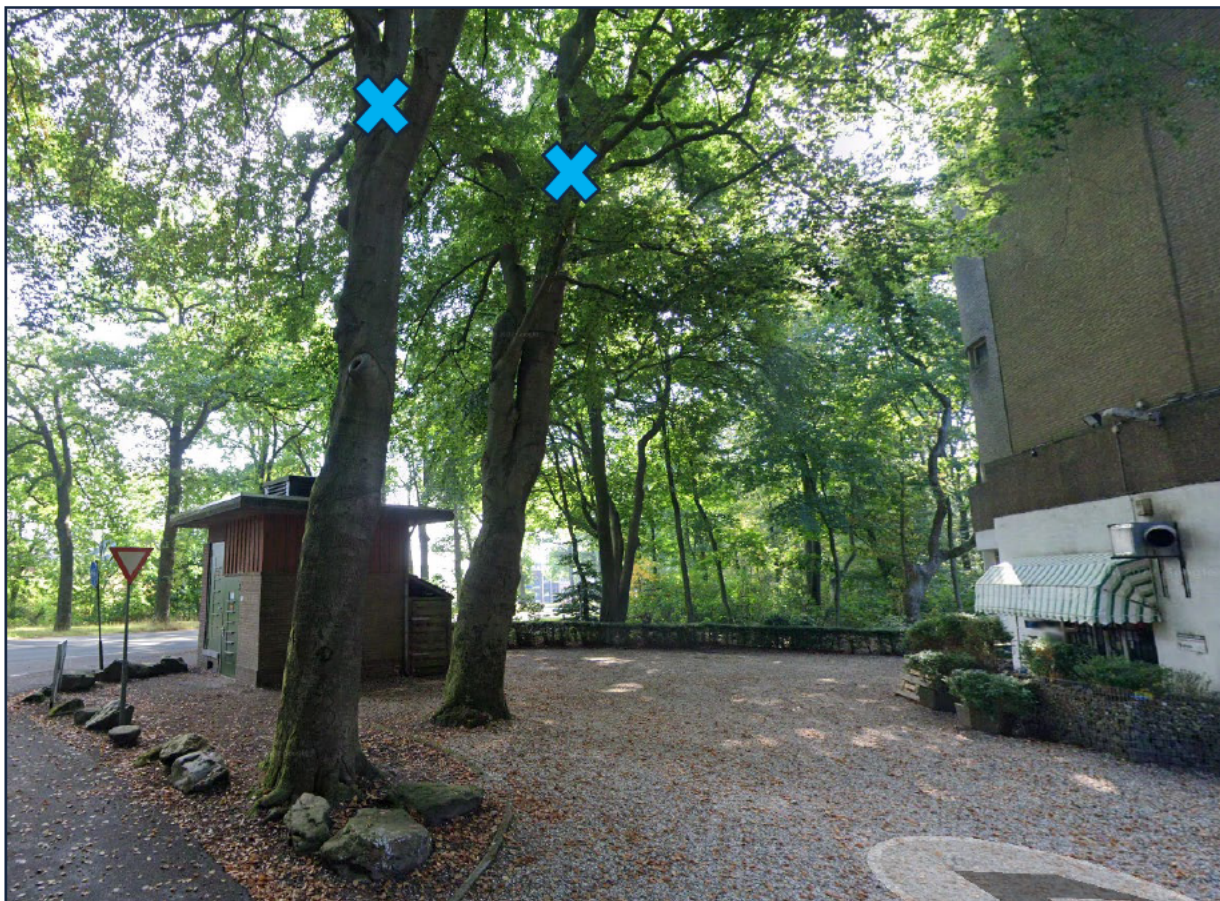
Afbeelding 6.2: Gewenningsperiode van de ruige dwergvleermuis (BIJ12, 2024).

Compenserende maatregelen

Ter compensatie van de aangetroffen verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis. Wordt er in het trappenhuis een zolder gemaakt die kan dienen als verblijfplaatsruimte. Het gaat om een ruimte van ongeveer 25 hoog met een maximaal oppervlakte van 15m². De openingen hiervoor zijn vergelijkbaar met de huidige ingangen van de verblijfplaatsen in het pand. Binnen deze zolderruimte worden o.a. houten tussenschotten geplaatst om meerdere territoria te creëren met een vliegroute binnenin. Op deze manier ontstaat er een "vleermuiszolder" die een functie zal hebben als zomer en paarverblijfplaats voor gewone dwergvleermuizen en ruige dwergvleermuizen. Daarnaast is deze zolder ook geschikt als kraamverblijfplaats en mogelijk (milde) winterverblijfplaats voor de gewone dwergvleermuis. Voor andere gebouw bewonende vleermuissoorten (zoals grootoorvleermuizen) kan deze te realiseren zolder ook geschikt zijn.

Afbeelding 6.1: Locaties van de mitigerende maatregelen waarbij de rode punten staan voor 3 kasten per puntje en de blauwe punten voor 1 kast per puntje. Hierbij worden de kasten bij de rode puntjes aan een gebouw opgehangen en de kasten bij de blauwe punten aan een boom.

Afbeelding 6.2: Mitigerende kasten (blauw kruis) die aan de bomen gehangen worden (voorbeeld noordkant van het projectgebied).

Afbeelding 6.3: Locatie waar tijdelijke vleermuiskasten opgehangen worden (bij oranje lijnen). Aan de andere zijde worden deze ook opgehangen.

6.3 Zorgplicht

Gewone dwergvleermuis

Naast de hierboven beschreven maatregelen geldt te allen tijde de wettelijke zorgplicht wanneer gewerkt wordt in een omgeving waar flora en fauna voorkomt. De aannemer behoudt te allen tijde zijn of haar zorgplicht: "De zorgplicht houdt in dat eenieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wild levende planten en dieren, als mede voor hun directe leefomgeving. In praktijk betekent dit het a; voorkomen, b; beperken en c; ongedaan maken van schadelijke handelingen voor de natuur."

Voor de hierboven beschreven soort, gewone dwergvleermuis, geldt het vermijden van werkzaamheden die in de nacht plaatsvinden, gebruik van onnatuurlijk licht en trillingen.

Ruige dwergvleermuis

Naast de hierboven beschreven maatregelen geldt te allen tijde de wettelijke zorgplicht wanneer gewerkt wordt in een omgeving waar flora en fauna voorkomt. De aannemer behoudt te allen tijde zijn of haar zorgplicht: "De zorgplicht houdt in dat eenieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wild levende planten en dieren, als mede voor hun directe leefomgeving. In praktijk betekent dit het a; voorkomen, b; beperken en c; ongedaan maken van schadelijke handelingen voor de natuur."

Voor de hierboven beschreven soort, ruige dwergvleermuis, geldt het vermijden van werkzaamheden die in de nacht plaatsvinden, gebruik van onnatuurlijk licht en trillingen.

7 Gunstige staat van instandhouding

7.1 Gewone dwergvleermuis

Uit de conclusie van de landelijke staat van instandhouding voor de Gewone dwergvleermuis komt het volgende naar voren:

Verspreidingsgebied:	Gunstig
Populatie:	Onbekend
Leefgebied:	Onbekend
Toekomstperspectief:	Onbekend
Totaal:	Onbekend

Ondanks dat de soort algemeen is, is er weinig bekend over de landelijke gunstige staat van instandhouding (Wageningen University & Research 2019).

De gewone dwergvleermuis is afhankelijk van geschikte openingen, spleten en eventuele ruimtes en is in Nederland de meest wijdverspreide en talrijkste vleermuissoort. Evenals op landelijk niveau is ook op provinciaal niveau veel onbekend over de gunstige staat van instandhouding. De populatie is een lange tijd achteruitgegaan maar wordt na 1986 weer in toenemende aantallen waargenomen. Voor de gewone dwergvleermuis is voor het ijkjaar een gunstige referentiewaarde bepaald van 300.000 tot 600.000 individuen. De gunstige referentiewaarde wordt nog steeds gehaald (Provincie Gelderland 2018).

Op lokaal niveau is de grootste verstoring en bedreiging voor de gewone dwergvleermuis het verlies van verblijfplaatsen. Verlies van verblijfplaatsen kan ontstaan o.a. door sloop, renovatie van locaties van verblijfplaatsen (Twisk & Limpens 2004). Wanneer er gekeken wordt in de omgeving van het projectgebied komen in totaal 33 waarnemingen naar boven. Het overgrote deel van de waarnemingen zijn gedaan bij natuurgebied "De Baend" (NDFF, 2023). Omdat uitkomst afhankelijk is van waarnemingen in het veld is het resultaat waarschijnlijk niet vergelijkbaar met de daadwerkelijke verspreiding (EIS, 2019).

7.2 Ruige dwergvleermuis

Uit de conclusie van de landelijke staat van instandhouding voor de Gewone dwergvleermuis komt het volgende naar voren:

Verspreidingsgebied:	Gunstig
Populatie:	Onbekend
Leefgebied:	Onbekend
Toekomstperspectief:	Onbekend
Totaal:	Onbekend

Ondanks dat de soort algemeen is, is er weinig bekend over de landelijke gunstige staat van instandhouding (Wageningen University & Research 2019).

De ruige dwergvleermuis is afhankelijk van geschikte ruimtes in onze bebouwing zoals de spouwmuren en is in Nederland een talrijke vleermuissoort. Evenals op landelijk niveau is ook op provinciaal niveau veel onbekend over de gunstige staat van instandhouding. De populatie is een lange tijd achteruitgegaan maar wordt na 1986 weer in toenemende aantallen waargenomen (EIS, 2019).

Op lokaal niveau is de grootste verstoring en bedreiging voor de ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*) het verlies van verblijfplaatsen. Verlies van verblijfplaatsen kan ontstaan o.a. door sloop, renovatie of isolatie van spouwmuren.

Bronnen

BIJ12 (2024). Kennisdocument Ruige dwergvleermuis, *Pipistrellus nathusii*, Versie 2.0, juli 2024.

BIJ12 (2024a). Kennisdocument Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*. Versie 2.0, april 2024.

EIS (2019). Staat van instandhouding Gelderland Factsheets voor 24 soorten. https://www.eis-nederland.nl/DesktopModules/Bring2mind/DMX/API/Entries/Download?command=core_download&entryid=826&language=nl-NL&PortalId=4&TabId=563

GRAS Advies (2024). P06810 Rapportage Aanvullend soortenonderzoek De Steenen Tafel te Arnhem 09102024. Huissen, 20p.

GRAS Advies (2024a) P06810 Quicksan Flora en Fauna De Steenen Tafel te Arnhem 07032024. Huissen, 25p.

Hunink, S. (2024). Lijst beschermde soorten Wet Natuurbescherming. NatuurInclusief. Borculo, 15p.

Ministerie van Economische Zaken (2016). Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen. December 2016. Versie 1.3, 5p.

Nationale Databank Flora en Fauna (z.d.). <https://ndff-ecogrid.nl/> Datum geraadpleegd: 10-12-2024.

Provincie Gelderland (2018). https://media.gelderland.nl/Toelichting_aanvraag_soorten_Gelderland_27_02_2024_0237033029.pdf

Wet natuurbescherming. <https://wetten.overheid.nl/BWBR0037552/2021-07-01>

Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging (2021). Vleermuisprotocol 2021, januari.

Wageningen University & Research (2019). WOt-brochure Vogel- en Habitatrichtlijnrapportage 2019. Thema Informatievoorziening Natuur Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu. ISSN 1871-029X.

Zoogdiervereniging (2021). Wet natuurbescherming. <https://www.zoogdiervereniging.nl/wnb> Datum geraadpleegd: 10-12-2024.

Bijlage 1: Foto's projectgebied

